

JULIETA

Hátborzongató bútorkatalógus

VINCZE TERÉZ

PEDRO ALMODÓVAR EZ ALKALOMMAL ALICE MUNRO ELBESZÉLÉSEIBEN TALÁLTA MEG JELLEGZETES HŐSEIT ÉS MOTÍVUMAIT.

A spanyol mozi biztos kezű mesterre tavaly készült filmjében, a tőle megszokott hangfekvésben és megbízható minőségben ismét női sztorit mesél a felső-középosztálybeli Julietáról, akivel novellába illő, jellegzetesen huszadik század végi dolgok esnek meg. Julieta élettörténete az extrém és a totálisan hétköznapi között ingadozik – ahogy ezt is megszokhattuk már Almodóvartól. Az alapanyagot ezúttal Alice Munro, a 2013-ban irodalmi Nobel-díjjal kitüntetett kanadai novellaíró, három, egymással cselekményében eredetileg is összefüggő novellája képezi. A rendező a három novella filmtörténetévé összegyűrásában a főhős naplóíró-visszaemlékező tevékenységét teszi meg vezérfonálnak, így flashback-ekben tárulnak fel a múlt hol kevésbé, hol erőteljesebben hátborzongató és drámai epizódjai. A felhasznált

novellákban feltűnő motívumok – a rejtélyes és érthetetlen öngyilkosság, idegenek a vonaton szerelembe esnek, hűtlenség, tragikus halál a tengeren, spirituális szekta által szétszakított család, váratlan találkozás feltépte sebek – első ránézésre mind jellegzetesen Almodóvar-szerűnek tűnnek.

Ez a film pedig egy kimondottan tipikus Almodóvar film, nem különösebben kiemelkedő, nem különösebben emlékezetes, egy a sok „almodóvaros” hangulatú, kinézetű és atmoszférájú darab közül. A hősök nem igazán hasonlítanak valódi emberekre, inkább meszerű figurák, egyenletesre csiszolt felszínnel, karakteres vonásokkal, melyek éppen, centire kiszámítottan, alkalmasak a modern mesei fordulatok eljátszására, megtestesítésére. Mindez nem meglepő, nem szokatlan, hiszen Almodóvar figurái általában ilyenek – di-

„Mintha egy IKEA-katalógust lapozgatnánk”
(Adriana Ugarte)

vatlapokra és reklámokra emlékeztető sminkben, frizurával és öltözékben jelennek meg, alternatív zenekar divattudatos énekesnőjének néznek ki még akkor is, ha klasszika filológiát tanítanak és Nietzsche-t olvasnak a vonaton. Mindent egyenletesen bevon a nagyon dizájnos Almodóvar-szerűség, ami képes akár teljes filmeket olyanná varázsolni, mintha egy IKEA katalógust lapozgatnánk, amiben néha fura és hátborzongató részletek bukkannak fel a hátsó szobában. Persze nagyon is tudatos ez Almodóvarnál, részben ezért is szeretjük. Ebben a filmben néha szinte már az önparódia szintjére fokozza a mozgóképdizájnt, elég ha csak a nyitó és a záró képet szemügyre vesszük: a film egy lágyan mozgó, finom vörös kelme hosszan mutatott közelijével indul, bármely öblítő-reklámban helye lenne (de hogy itt mi értelme van, rejtély); a zárókép hegyvidéki tája pedig leginkább egy utazási katalógusra emlékeztet.

Szórakozik velünk a derék mester, vagy komolyan gondolja? Nyilván pont ez a lényege a hatásmechanizmusnak, amire Almodóvar munkái építenek: nem érdemes ilyesmit kérdezni. Az efféle kérdések értelmetlenné tételére szolgálnak nála az olyan reflexív csavarok, amelyek eltávolítják, többszörös keretbe helyezik az emberi cselekvéseket, például a szereplők tevékenységén keresztül: filmrendezés, forgatókönyvírás, regényírás, naplóírás.

A nehezebb kérdés az, hogy pontosan mi és hogyan teszi ezt a jól bejáratott dizájn- és dramaturgia-gépezetet néha emlékeztető filmmé, máskor ön-maga paródiájának látszó, egyenletesen kattogó, csillogó felszínű ürességgé. Ez a mostani film sajnos az utóbbi kategóriába tartozik: sormintaként tölti ki színes kosztümökkel és karakteres arcú spanyol színészekkel az üres időt az Almodóvar-hangulatra vágyó mozinéző számára addig is, amíg valami eredeti és érdekes mondandója támad a mesternek.

JULIETA (Julieta) – spanyol, 2016. Rendezte: **Pedro Almodóvar**. Írta: **Alice Munro** elbeszéléseiből **Pedro Almodóvar**. Kép: **Jean-Claude Larrieu**. Zene: **Alberto Iglesias**. Szereplők: **Emma Suárez** (Julieta), **Adriana Ugarte** (A fiatal Julieta), **Michelle Jenner** (Beatriz), **Darío Grandinetti** (Lorenzo). Gyártó: **Sony Pictures Classic, Echo Lake Entertainment**. Forgalmazó: **Cinetel**. Szinkronizált: 99 perc.

LICHTER PÉTER: FAGYOTT MÁJUS

Félelemmel vegyes

SZALAY DOROTTYA

„AHOL A CIVILIZÁCIÓ ÖSSZEOMLIK, ODA VISSZATÉR AZ ERDŐ.” LICHTER PÉTER EGÉSZ-
ESTÉS AVANTGÁRD HORROR-FILMJE.

Az erdő – habár alapvetően olyan ösz-
szetett fogalmak társulnak hozzá,
mint a végtelen, az időtlen és az ismeretlen – a modern, nyugati populáris kultúrában egyre gyakrabban a fenyegetés forrásaként jelenik meg. Egy olyan ősi, pre-modern világot reprezentál, amit a „civilizált” ember az évszázadok alatt tudatosan félresöpört, de melynek újbóli térhódítása állandó veszélyként leselkedik rá. Ahogy Holmes Rolston fogalmaz: „Ahol a civilizáció összeomlik, oda visszatér az erdő.”

Ebből következően szinte magától értetődő, hogy az erdő potenciáljának kiaknázása az elmúlt évtizedekben a zsigeri félelmekre alapozó mainstream horror egyik legtöbbször ismételt panelje lett. Az átláthatatlan, kiismerhetetlen rengeteg és a magára hagyott protagonista küzdelme a pszicho-horrorról a slasher filmekig a zsáner valamennyi alműfaját meghihlette. Az erdő az ipari filmgyártás periferiáján egyensúlyozó avantgárd filmesek körében is kedvelt

téma, de a kísérleti filmes esztétikában a horror műfaját domináló, negatív sémával szemben inkább a vadon sokszínűsége, illetőleg kétértelmű természete válik hangsúlyossá. A horror narratívát az avantgárd esztétikával vegyítő *Fagyott május* az izolált hős bőrébe bújó néző és a jelentésrétegek sokaságát hordozó erdő párbeszéde.

A *Fagyott május* a több mint tízéves kísérleti filmes múlttal bíró Lichter Péter első hosszabb, egészestés mozgóképes munkája. Lichter, aki alkotói pályája során számos avantgárd filmes trenddel koketált, a kézműves found footage filmek világából (*Félálom*, *Kazetta*, *No Signal Detected*), egy kis konceptuális kitekin-téssel (*Non-Places: Beyond the Infinite*) érkezett el a nagyjátékfilmhez. Lichter korábbi filmjeinek, elméleti munkáinak és avantgárd filmes esztétikai preferenciáinak ismeretében a *Fagyott május* a korábbi formai kísérleteket összegző alkotás, és egyben a rendező első jelentős nyitása a narratív struktúra irányába.

„A civilizált ember rémálmának megvalósulása”

Az experimentális hagyományoknak áldozva azonban a történet szinte alig lép túl a szinopszisban felkicccelt alapszituáción. Az új világrendet előidéző buktás körülményeit titok fedi, és a láthatatlan ellenséggel viaskodó hős személyes kálváriájáról is csak töredékinformációkat szivárogtat az alkotó. Az elbizonytalanított néző a műfajtól elvárt kapaszkodók hiányában a beláthatatlan rengeteget fürkésző hőssel kerül egy szintre, mely fúziót a következetesen alkalmazott szubjektív beállítás szentesíti. A néző saját, aktív szerepének felismerése a film első valódi próbatétele. A tradicionális befogadói attitűd hátrahagyása, a horror tematika sugallta zaklatott keresés és az avantgárd esztétika által megteremtett, önfeledt szemlélődés feszültségének megélése ugyanis a film emocionális és intellektuális élvezetének kritériuma.

A *Fagyott május* önálló horrorfilmként nem működik. Bár ezért részben a folyamatosan botladozó, majd a film fináléjában nyíltan elhasaló történetvezetés is okolható lenne, valójában azonban arról van szó, hogy a film nem is szándékozik kizárólag az ismert műfaji eszköztárra és a narratíva kirakós játékára alapozni a hatást. A horror tematika „mindössze” az a kitaposott csapás, melyről Lichter folyamatosan eltereli a nézőt, bele az ismeretlenbe, hogy aztán egy hirtelen vágással visszakényszerítse a járt út rendezett valóságába. A rengeteg fenségességét ünneplő, lebegő képsorok, a végtelen csendek és az éteri zenekompozíciók együttese önreflektív merengésre készíti, míg a történetet támogató, szigorú, nyugtalan szekvenciák célzott kutatásra ingerlik a nézőt. Ez utóbbival Lichter az idegen (vadon) baljós voltát erősíti, ez előbbivel pedig annak felderíthetlenségét, komplexitását és újdonságát hangsúlyozza.

Lichter filmje a civilizált ember rémálmának megvalósulása: a beláthatatlan rengeteg és a megszokás kényelméből kiszakított, modern ember territóriumainak újrendeződése. Egy új világrend kialakulásának dokumentációja, melyben az ismert (indusztriális, narratív) vonalán fokozatosan bekúszik az ismeretlen (független, avantgárd).

FAGYOTT MÁJUS – magyar, 2016. Rendezte: Lichter Péter. Írta: Bartók Imre és Lichter Péter. Kép: Gelencsér Dávid. Zene: Horváth Ádám Márton. Szereplők: Lichter Bertalan, Pálós Hanna. Gyártó: Boddah / Otto Films. 76 perc.

